

ДО ПРОЛЕМИ ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ СІМ'Ї

Савельєва Ю. М., *аспірантка*
Сумський державний університет

У науковому та суспільному дискурсі часто і наполегливо лунають твердження щодо кризи сучасної сім'ї. До аналізу кризових явищ у цій сфері останнім часом долучається все ширше коло науковців, вживаються мультидисциплінарні підходи. На цьому тлі пробудження інтересу соціальних філософів до непопулярної донедавна в філософії теми заслуговує на особливу увагу. Але якщо у випадку широкого кола дослідників сім'ї застосування в аналізі раціоналістичних підходів та опора на прояви об'єктивації проблеми (рейтинг розлучень, кількість абортів, час створення сім'ї, народження дітей тощо) була виправданою аж до другої половини ХХ століття, то в епоху постмодерну таке соціально-філософське опрацювання проблеми сім'ї з пошуком «універсальної» істини вже розглядається лише як один з багатьох можливих методологічних підходів. На сьогодні до уваги соціальних філософів-дослідників сім'ї беруться ситуативність цього феномену (структура, функції, типи, правові основи) та особистісний досвід дослідника, які і стають компонентами істини.

Підхід до з'ясування суті сім'ї через виконання нею певних, нехай і специфічних, цілей в соціальній філософії на сьогодні має бути переглянутим. Тобто, має бути окреслено основне філософське питання щодо сім'ї. На противагу формулюванню на кшталт: «Для чого існує сім'я?» запропонувати: «Чому сім'я існує?». В переважній більшості випадків розробляються концепції сім'ї із загальним формулюванням «Сім'я як джерело користі». В чому «єргон» сім'ї, за Аристотелем, ще доведеться з'ясувати [1]. Варто поглянути на сім'ю не як на засіб для чогось, а як на окрему, значиму саму по собі річ.

Нами виокремлено кілька причин, що ускладнюють пошук сенсу сім'ї.

Перш за все, це удавана очевидність її походження з самої природи людини, ідентичність утворення сім'ї, яку ми спостерігаємо в усіх культурах світу. Тим не менше, знаходячи традицію сім'ї у різних культурах, ми, тим не менше, допоки не маємо філософської теорії сім'ї.

По-друге, труднощів додає той факт, що навіть теоретично нелегко розмежувати шлюб та сім'ю, визначити - де закінчується одне

і починається інше. Зрозумілим є лише те, що один феномен перетинається і переплітається з іншим.

По-третє, спотворює істину уявлення про сім'ю, як про підпорядковану річ, домінуючою над якою виступає публічна сфера. В розумінні багатьох політологів приватне існує для того, щоб слугувати публічним інтересам. Але сім'я не може розглядатись як майданчик, що існує для того, аби продукувати якісь інші речі. На доказ цього виступає реальність: людина створює сім'ю незалежно від того, що саме остання їй дає. Наслідком створення сім'ї не є один і той самий сценарій для всіх, тим не менше, людство продовжує створювати сім'ї впродовж відомого нам часу свого існування, незалежно від статі, раси, культури, віросповідання, рівня цивілізованості. Створення сім'ї приводить як до економічного блага, так і до фінансових втрат, несе з собою як любов, так і ненависть, може супроводжуватись народженням дітей, а може й ні.

По-четверте, найчастіше ми маємо справу з вивченням окремих аспектів сім'ї – дітонародження, сімейне виховання, любов, права жінки. Сім'я не вивчається як ціле.

По-п'яте, вульгаризований підхід до феномену сім'ї як до лишень природного утворення, що базується на інстинктах. Дійсно, складно знайти інституцію, ближчу до природи, але для реалізації інстинкту розмноження утворення сім'ї не є обов'язковим.

По-шосте, упередженість ставлення до об'єкту «сім'я», взяття за основу ідеальної моделі сім'ї з переліком переваг, які вона несе. Сім'я як щось традиційно, споконвічно добре, в цілому суспільно-схвалюване. В той же час існує немало сімей, за визначенням соціологів - деструктивних, в яких відсутні звичні сімейні блага - любов, захист, притулок. Але, не дивлячись на це, такі сім'ї існують. Причинами існування таких сімей, напевно, виступає дещо інше, хоча сутність, скоріш за все, збережена.

Цікавим є висновок одного з істориків щодо сім'ї: «Ні за якого суспільного ладу сім'я не була особистою справою людини»[2]. В той час як суспільна думка постійно намагається визначати сенс сім'ї, соціальна філософія поки що відзначилась лише спорадичними розвідками цього феномену, базуючись, переважно, на соціологічних, етнографічних, історичних даних.

Дійсно, сім'я в різні часи, в різних умовах економічної системи, ідеології, релігії була різною. Укладання сімейного союзу переслідувало різні, лише на перший погляд зрозумілі та прагматичні

цілі. Сім'я довго виступала чи не єдиним надійним засобом існування, уявляла собою створення спілки, діяльність якої була спрямована на самозабезпечення всіх членів сім'ї. Коли питання самозабезпечення починає відступати, бо цю функцію перебирають на себе інші інституції, то з'являється, принаймні, гіпотетична можливість дістатись до суті сім'ї.

Список літератури

1. Elizabeth F.Cohen. Contemporary Debates in Social Philosophy. – P. 57-75. URL: http://books.google.com.ua/books?id=TV5ZxyCVKZUC&pg=PA75&lpg=PA75&dq=social+philosophy+of+family&source=bl&ots=fV LuY-ur21&sig=BqN-aoMkIFrTn8ItTxY7I9x7QA&hl=ru&sa=X&ei=z_ixUvSXLdTo4QTUz4D4DA&ved=0CEMQ6AEwA#v=onepage&q=social%20philosophy%20of%20family&f=false (дата доступу: 02.04.2014).
2. Карабанова С.Ф. Теория и практика домоведения (конспект лекций). – 50 с. URL: http://abc.vvsu.ru/Books/1_domoved/ (дата доступу: 02.04.2014).
Наук. кер. - Козинцева Т. О., кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії, політології та інноваційних соціальних технологій Сумського державного університету

Соціально-гуманітарні аспекти розвитку сучасного суспільства : матеріали Всеукраїнської наукової конференції викладачів, аспірантів, співробітників та студентів, м. Суми, 21-22 квітня 2014 р. / Відп. за вип. О.М. Сушкова. — Суми : СумДУ, 2014. — С. 225-227.